

Filosofie jako dialog [ad: Ladislav Hejdánek, Setkání a odstup, Praha 2010]

Václav Tollar

in: Respekt, 22, 2011, n. 12, p. 63

in: Respekt, 22, 2011, č. 12, str. 63 (21. 3.)

◆ recenze, česky, vznik: březen 2011 ◆ web

◆ review, Czech, origin: březen 2011 ◆ web

Filosofie jako dialog [2011]

Ladislav Hejdánek je filosof známý hlavně svými politickými postoji v době minulého režimu. Při vzniku Charty 77 upozornil na helsinské pakty a myšlenku lidských práv, později se stal jedním z jejích mluvčích. Mezi českými filosofy je výjimečný tím, že se pokouší o svůj vlastní filosofický systém takzvané filosofie nepředmětnosti - je vášnivým kritikem myšlení, které má tendenci všechno kolem uchopovat jako mrtvé objekty.

Výbor textů *Setkání a odstup* je originálním svědectvím o dlouholetém myšlenkovém dialogu s často odlišně zaměřenými partnery. Ukazuje polohu filosofování, která je k vidění zřídka. V rámci dnešní filosofie, po vzoru odborných věd rozparcelované do úzkých specializací, by se podobný pokus o překonávání hranic jevil spíše jako projev diletantismu. Může ale filosofie bez dialogu vůbec přežít?

Nejčastějšími partnery hejdánkovských setkání jsou samozřejmě filosofové. Několik textů se dotýká Jana Patočky, velký prostor je věnován také myslitelům první poloviny minulého století, Masarykovi, Hromádkovi, Kozákovi – a postavě, ke které se Hejdánek nejvíce myšlenkově hlásí, Emanuelu Rádlvi. Vedle nich jsou v knize zastoupeni i myslitelé současní, například Zdeněk Kratochvíl či Václav Bělohradský.

Pokud bychom měli z mnoha textů některý vyzdvihnout, byl by to *Básník a slovo* z roku 1984, který u nás vyšel zatím jen v samizdatu. Partnerem v dialogu je tu jeden z vrcholných českých básníků, František Halas, tématem pak jednoduchá otázka: co smí očekávat filosof od setkání s básní? I když se ukáže, že filosof se může inspirovat od básníka jen za předpokladu, že jeho dílo podrobí kritické reflexi, neznamená to, že dialog mezi nimi nemá smysl, ale naopak – ve svých vrcholech se poezie s filosofií zajímavě setkává. Hejdánkuv text se tak hlásí k nejlepší tradici filosofické reflexe uměleckého díla, kterou u nás reprezentují například Patočkovy máchovské studie. Text sám je přitom dobře přístupný a nečekané podněty k přemýšlení v něm najde jak zájemce o poezii, tak literární vědec.

Zmiňme ale ještě jeden text, polemiku s Václavem Bělohradským o mezích postmoderního myšlení z roku 1991 provokativně nazvanou *Musí demokracie rezignovat na pravdu?* Autoritativní ideologie padly; znamená nově získaná pluralita, že jsou všechny názory stejně platné a rozhoduje jen to, který z nich se prosadí? Podle Hejdánka bychom tím jen jeden extrém vyměnili za druhý. Příliš snadno bychom se zbavili těžkého, ale klíčového úkolu, jak vybalancovat svobodu zastávat jakýkoli názor s tím, aby se to zároveň nestalo pro demokracii osudným. Knize Ladislava Hejdánka je dobré věnovat pozornost.

VÁCLAV TOLLAR

Auto je doktorandem Ústavu filosofie a religionistiky FF UK